

cast. «germanesc» *borne* 'forques' pot venir d'ací, veg. el que en dic en el DCEC. — ¹⁰ *AlcM* dóna un altre ex. del mateix *Penya* on ve a significar el mateix «aixecar un *born*». Moll, segurament suggestionat pel seu ús menorquí, hi vol veure el sentit de 'notícia ---', però ja el context que dóna mostra que no és així. *Borna* = *borda* a Banyoles (1335) i a Palamós (*AlcM*) tampoc no té res a fer ací: evidentment alteració de *BORDA* per la -n- de *CABANA*. — ¹¹ *Fraga aburná* 'aquissar (el gos)', *BDC* iv, 38; Ga. Girona (*Vocab. Maestr.*, p. 11) detalla: *aborná* «embestir, acometre» com a tort., «aventar o atxutar lo gos a algú» zona Rossell-Vinaròs, «acocinar» alt maestr. «atropellar un matxo al qui va davant volent-hi passar», maestr. Sento *el gos l'abornarà* 'abordarà' a l'Albi (1935) i amb el sentit de 'lladra' *el gos burna* a Vilanova de Prades (1935). Per a la repartició geogràfica de *abornar* i *abordar* relatiu al gos, Amades, *BDC* xix, 70. Però hi ha sentits més amplis com 'precipitar-se, llançar-se impetuosament', parlant d'éssers, animals o no: *igual se podia abornar per una timba* a St. Rafel del Maestrat (1961), i de vegades esdevé intr.: (uns homes) *aburnen cap allà* 'hi arrenquen a córrer', Pobra de la Granadella, i *perquè si la boira aborne* 'se'ns tira cap ací' a Gratallops (1935). Ja donà aquesta identificació Spitzer, *Lexik. Kat.*, p. 52. — ¹² En català central i parlars del Nord amb aquests sentits s'usen *abordar* i *bordar* com és sabut: el segon, el més familiar, *el gos borda*, que vulgarment arriba fins a reemplaçar *lladra*; així fins als límits N. de la llengua, estès i tot a d'altres bèsties: «el senglar, prest a *m'aburdá*» m'explicava un caçador als Angles de Capcir (1960); a Eivissa «un dragó gros, que tot d'una, ensenyant-li ses dents i ses arpes, *s'abordà* a ell», J. Castelló, *Rondaies*, p. 40; i es pot arribar fins a accs. molt ampliades: *la flor s'aborda* que a Setcases m'explicaven com 's'augmenta', cast. «cunde» (1936). — ¹³ Totes les aparences són que es tracta d'un mot format a fora de Catalunya (i ací confós tardanament amb l'altre) i creat probablement en una llengua romànica atlàntica. Car en tot cas a Itàlia és importat: *abbordare*, «l'avvicinarsi d'una nave a un' altra, investirla», usat primer per Ramusio el 1510, però en trad. del portuguès Lopes de Castanheda, i després ja en originals de Sassetti († 1588) i altres quatre autors de fi S. xvi, de lèxic poc castís (Zaccaria); més secundàriament «*abbordare* uno 'accostarsi a uno per parlargli' [ja en Moniglia, Magalotti i Salvini, S. xvii] oggi segnatamente adoperato per fermare una persona con una certa risolutezza al fine di discorrere con lei e *abbordo* in F. Algarotti (in *sul primo abbordo*)», Al. Schiaffini, *Momenti di Storia d. Li. It.*, 109. És natural pensar que es creessin en francès; i tanmateix s'ha d'estudiar millor car «il francese Tahureau nel 1555 diceva che il fr. *aborder* era termine straniero entrato da poco» (Zacc.). En castellà, almenys en el sentit figurat de 'acostar-se a algú per parlar-li' fou imitat modernament de

França i blasmat com a tal per Baralt (1874 o 1855).

BORNEOL, substància semblant a la càmfora, que s'importava de Borneo, derivat del nom d'aquesta illa d'Indonèsia. □ 1.ª doc.: 1932, *DFa*.

Mot internacional; segons el *Webster-Merriam* és el $C_{10}H_{17}OH$ (segons *L'Encycl. World-Book Dictionary* de Thorndike Barnhart, el $C_{10}H_{16}O$).

BORNI, adjectiu comú al català amb el fr. i oc. *borgne* i usat també en parlars del Nord d'Itàlia (*bornio*), d'origen incert, probablement pre-romà; és possible que estigui en relació amb l'oc. mod. *bornio*, fr. dial. *borne*, que designen buits o cavitats en el terreny i en coses vegetals, en molts parlars (franco-provençals i d'altres) del SE. de França, que sembla ser mot de substrat indoeuropeu (cf. ací *BORA*), i es podria suposar que el nostre adjectiu fos un derivat *BORNIO-* format en aquest substrat amb el sentit de 'buidat d'un ull'. □ 1.ª doc.: 1346.

D'un mot així no és estrany que no abundi la documentació antiga, però Alart ja va anotar «Benardo *Borni*» i «que donets al *Borni Pelat* un jupó», en docs. suposo rossellonesos de 1346 i 1370 (*InuLC*), i encara que ho escriu amb majúscula, es pot creure que el context no duia indicacions clares que es tractés d'un ús antroponímic i no merament apellatiu —pel context del segon més aviat semblaria això— i en tot cas hauria de tractar-se d'un malnom idèntic al nostre adjectiu, com ell sembla donar a entendre. També trobem *börni*, en una sèrie de rimes en ò obera, en el *Torcimany* d'Aversó, c. 1390-5. En una cançó popular del període més antic, cap als Ss. xvi-xvii: «és *borni* d'un ull y coix d'una cama, / també de l'altre ull diu que no hi veu gaire», provinent de la Catalunya pirinenca o occidental (Milà, *Romlo.*, 284.10, altres versions porten *guerxo* en context igual). I està recollit des de diccs. bastant antics (*DTorra*, 1670, «cocles, altero oculo orbus»). Altrament, d'un mot així no era d'esperar que sortís en els clàssics medievals.

Tampoc figura en la llengua dels trobadors, però en occità en trobem algun testimoni escadusser a la fi del S. xv: «ay agü --- de Peyrau Palon un parel de bi<o>us, que n'i a un *borni*, per près de set florins» en uns comptes en provençal alpí (Briançonès-Embrunès) poc anteriors a l'a. 1500 (P. Meyer, *Docs. Ling.*, 433.55) i, segons Pansier, apareix *borgne*, -a, en un text de la zona del Roine de l'any 1489 (*La Langue Prov. à Avignon* III, 26). El fr. *borgne* es documenta des del S. xii, diferència que no pot cridar l'atenció en l'estat dels treballs lexicogràfics en les dues llengües.

En canvi pot ser significatiu el fet que no hi hagi dades valencianes ni balears: avui tant a València com a Mallorca es diu *tört* i se sent *borni* com a foraster; ² i no havent-hi cap indicació antiga ni local moderna que ho contradigui ³ és ben possible que hagi estat sempre així. D'altra banda, si no m'error, és d'ús general en el Rosselló i a tot el Principat; amb